

Endometriosis Clinical and Genetic Research in India (ECGRI)

डॉ. स्मिता महाले
आय.सी.एम.आर.-राष्ट्रीय प्रजनन
आरोग्य संशोधन संस्था,
मुंबई, भारत

प्राध्यापक, ग्रांट मॉटगोमरी
क्लीनसलैंड विद्यापीठ,
ऑस्ट्रेलिया

प्राध्यापक, राजेश दीक्षित
सेंटर फॉर कॅन्सर एपिडेमिओलॉजी,
टाटा मेमोरियल केंद्र,
मुंबई, भारत

प्राध्यापक, गीता मिश्रा
क्लीनसलैंड विद्यापीठ,
ऑस्ट्रेलिया

डॉ. राहुल गजभिये

वैज्ञानिक डी, डीबीटी वेलकम ट्रस्ट इंडिया एलायंस
क्लिनिकल एंड पब्लिक हेल्थ इंटरमीडिएट फेलो,
आय.सी.एम.आर.-राष्ट्रीय प्रजनन आरोग्य संशोधन संस्था, मुंबई, भारत

डॉ. प्रमथेस दास महापात्रा
स्पेक्ट्रम क्लिनिक आणि एंडोस्कोपी संशोधन
संस्था, शेक्सपियर सरानी,
कोलकाता, पश्चिम बंगाल

डॉ. नीता वर्ती
संजीवनी एंडोस्कोपी केंद्र,
कांदिवली, मुंबई महाराष्ट्र

डॉ. प्रणय फुकन
प्रसूतिशास्त्र आणि स्त्रीरोगशास्त्र विभाग,
आसाम वैद्यकीय विद्यालय, डिब्रूगढ़, आसाम

डॉ. केदार पबते
डॉ. केदारचे मातृत्व, वंशत्व आणि
शस्त्रविद्येचे रुग्णालय, पणजी, गोवा

डॉ. विनीता दास
प्रसूतिशास्त्र आणि स्त्रीरोगशास्त्र विभाग,
किंग जॉर्ज वैद्यकीय विद्यापीठ,
लखनऊ, उत्तर प्रदेश

डॉ. मुरलीधर वी पाई,
प्रसूतिशास्त्र आणि स्त्रीरोगशास्त्र विभाग,
कस्तूरबा वैद्यकीय विद्यालय,
मणिपाल, कर्नाटक

डॉ. शशांक शेखर
प्रसूतिशास्त्र आणि स्त्रीरोगशास्त्र विभाग,
एम्स, जोधपुर, राजस्थान

डॉ. बिमल जॉन
मिनिमली इनवेसिव सर्जरी यूनिट,
क्रेडेंस रुग्णालय, लिवेंडम, केरळ

डॉ. केतकी कुलकर्णी
नौरोसजी वाडिया प्रसूती रुग्णालय,
परळ, मुंबई, महाराष्ट्र

डॉ. अनिल हुमने
प्रसूतिशास्त्र आणि स्त्रीरोगशास्त्र विभाग
शासकीय वैद्यकीय विद्यालय,
नागपुर, महाराष्ट्र

डॉ. नागेंद्र सरदेशपांडे
वरळी हॉस्पिटल फॉर वुमेन,
वरळी, मुंबई, महाराष्ट्र

डॉ. निलजकुमार बागडे,
प्रसूतिशास्त्र आणि स्त्रीरोगशास्त्र विभाग,
एम्स, रायपुर, छत्तीसगढ़

आपल्या डॉक्टरांशी भेटीचे वेळापत्रक ठरवा

आपल्याला एंडोमेट्रिओसिस दर्शविणारी कोणतीही लक्षणे असल्यास, कृपया
आपल्या स्त्रीरोग तज्ज्ञाचा सल्ला घ्या.

एंडोमेट्रिओसिसचा संशय असल्यास, सर्जन एंडोमेट्रिओसिसचे निदान करण्यासाठी
लेप्रोस्कोपी (पोटात लहान छिद्राव्दारे टाकलेली पातळ हलकी नळी) करेल.

एंडोमेट्रिओसिस संशोधनाबद्दल अधिक माहितीसाठी आपण संपर्क साधू
शकता

डॉ. राहुल गजभिये

वैज्ञानिक डी आणि वेलकम ट्रस्ट डीबीटी इंडिया एलायंस क्लिनिकल एंड पब्लिक
हेल्थ इंटरमीडिएट फेलो

पता: चिकित्सक संशोधन विभाग, आय.सी.एम.आर.- राष्ट्रीय प्रजनन आरोग्य
संशोधन संस्था, जहांगीर मेरवानजी पथ, परळ, मुंबई - ४०००१२

फोन : +९१ २२-२४१९-२०००/२१६६

ई-मेल : contact@ecgri.in

वेबसाइट : <https://ecgri.in/>

www.nirrh.res.in/scientist/rahul_gajbiye/

www.endometriosis.ca/about/ambassador/gajbiye-rahul/

आम्हाला संपर्क करा

<https://twitter.com/icmnirrh>

<https://www.facebook.com/ICMR-National-Institute-for-Research-in-Reproductive-Health-112408027010239/>

आय.सी.एम.आर.- राष्ट्रीय प्रजनन आरोग्य संशोधन संस्था

★
डीबीटी वेलकम ट्रस्ट इंडिया एलायंस

★
एंडोमेट्रियोसिस सोसायटी ऑफ इंडिया

स्त्रियांचे स्वास्थ्य

एंडोमेट्रियोसिस

संशोधन

शिक्षण

जागरूकता

“मौन बाळगून सोसत राहू नका”

National Endometriosis Clinical Database
National Endometriosis Genomic Database
National Endometriosis Biorepository

icmr NIRRH
INDIAN COUNCIL OF
MEDICAL RESEARCH
NATIONAL INSTITUTE FOR RESEARCH
IN REPRODUCTIVE HEALTH

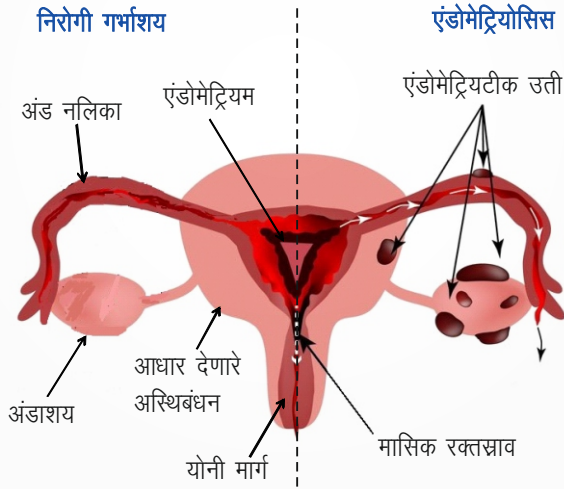
IndiaAlliance
DBT wellcome

मासिक पाळी

तारुण्य / यौवन म्हणजे मुलांचे प्रोढामध्ये हळू हळू होणारे विकास जे मुलींमध्ये ८ ते १३ वर्षांच्या वयात दिसून येते.

स्त्रियांना मासिक पाळी येते आणि मासिक पाळीचा कालावधी हा २५ पासून ३० दिवसांचा असतो, आणि सरासरी कालावधी २८ दिवसांच्या असतो. तारुण्याच्या काळापासून ते रजोनिवृत्तीच्या काळापर्यंत प्रत्येक महिन्यात स्त्रियांचे शरीर ही घटना दाखवते सहसा ४० वर्ष आणि अधिक.

गर्भधारणेदरम्यान, फलित अंड गर्भाशयाच्या अंतःस्तराला ज्याला एंडोमेट्रियम म्हणतात त्याला चिकटते. तसेच गर्भधारणेच्या अनुपस्थितीत, एंडोमेट्रियम भंग पावते आणि योनीवाटे रक्तस्राव होतो.

एंडोमेट्रियोसिस काय आहे?

एंडोमेट्रियोसिस ही अशी अवस्था आहे ज्यामध्ये गर्भाशयाच्या अंतःस्तरा समान उत्ती वेगवेगळ्या जागी वाढते. जसे अंड नलिका, अंडाशय, गर्भाशयाला आधार देणा-या उत्ती किंवा अस्थिबंधन, परंतु मूत्राशय, आतड्या आणि अपेंडिक्सवर देखील पसरू शकतात (Johnson et al., 2017).

एंडोमेट्रियोसिसमध्ये काय होते?

प्रत्येक महिन्यात मासिक पाळीच्या काळात एंडोमेट्रियटीक उत्ती ज्या गर्भाशयाच्या बाह्य पृष्ठभागावर वाढतात तिथे रक्तस्राव होतो. रक्ताला शरिराबाहेर निघण्याचा कोणताही मार्ग नाही. म्हणून ते या जागेमध्ये जमा व्हायला सुरुवात होते आणि शेजारच्या उत्ती एकमेकांना चिकटून राहण्यास कारणीभूत ठरतात, परिणामी ओटीपोटामधल्या अवयवांचे नुकसान होते.

एंडोमेट्रियोसिस कसा सामान्य आहे?

एंडोमेट्रियोसिस कोणत्याही लोकसंख्येत अंदाजे प्रजोत्पादक वयोगटातील १०% स्त्रियांमध्ये आढळतो.

लक्षण

एंडोमेट्रियोसिसचे कारण काय असू शकते ?

एंडोमेट्रियोसिसचे निश्चित कारण अजूनपर्यंत माहित झालेले नाही. एंडोमेट्रियोसिसची कारणे समजून घेण्यासाठी अभ्यास करण्यात येत आहेत.

प्रजोत्पादक आणि मासिक घटक

अनुवांशिक, कौटुंबिक इतिहास

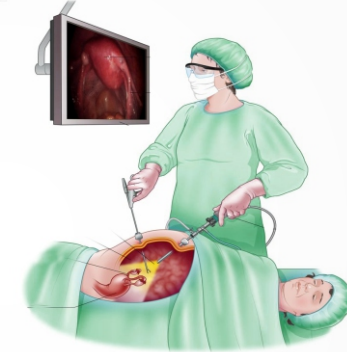
पर्यावरण

दुर्बल रोगप्रतिकारक शक्ती

निदान

एंडोमेट्रियोसिसचे निदान करण्यासाठी कोणतीही साधी रक्त चाचणी उपलब्ध नाही. लेप्रोस्कोपी शस्त्रक्रिया हिस्टोलोजिकल पुष्टीकरणसह एंडोमेट्रियोसिस निदान करण्यासाठी मानक पद्धत आहे.

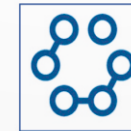
लेप्रोस्कोपी

एंडोमेट्रियोसिसचे व्यवस्थापन

जरी कायमस्वरूपी उपचार नसले तरीही, स्त्रियांना शस्त्रक्रिया आणि/किंवा औषधांचा फायदा लक्षणांपासून आराम मिळवण्यासाठी होऊ शकतो.

वेदना औषधे

गर्भनिरोधक गोळ्या/संप्रेरके

लेप्रोस्कोपी

तथापि, असे आढळून आले आहे की ५ पैकी १ स्त्रियांमध्ये लक्षणांची पुनरावृत्ती असू शकेल.